

Valtioneuvoston kanslia
Merkkivuosi 1809 -valtuuskunnan kokous 4.12.2007

MERKKIVUODEN TOIMINTA

1. Merkkivuoden tavoitteet

Vuodet 1808 ja 1809 kuuluvat Suomen valtiollisiin merkkivuosiin: Suomen sota alkoi 21.2.1808, Porvoon valtiopäivät kokoontuivat 28.3.1809, Haminan rauha solmittiin 17.9.1809, oma keskushallinto perustettiin 2.10.1809, syntyi autonominen Suomi, Suomen suuriruhtinaskunta. Tapahtumien kansainvälisenä taustana olivat Napoleonin sodat ja niihin liittyvät Tilsitin sopimus 9.7.1807 ja Erfurtin sopimus 12.10.1808.

Valtioneuvoston kanslia asetti 26.6.2006 laajapohjaisen Merkkivuosi 1809 – valtuuskunnan, jonka tehtävänä on valmistella merkkivuoteen 1809 liittyvät yleiset valtiolliset tapahtumat sekä edistää merkkivuoden huomioon ottamista kansalaisyhteiskunnassa sekä virastojen ja laitosten, kuntien ja muiden yhteisöjen sekä tiedotusvälineiden toiminnassa. Puheenjohtajana on pääministeri Matti Vanhanen ja varapuheenjohtajina valtiovarainministeri Jyrki Katainen sekä kansanedustaja, puheenjohtaja Eero Heinäluoma. Käytännön toiminnasta vastaa toimikunta, jonka puheenjohtaja on valtiosihteeri Risto Volanen ja pääsihteerinä dosentti Raimo Savolainen. Merkkivuoden hankkeeseen kuuluu myös kahdentoista asiantuntijan ryhmä. Lisäksi toimikunnan yhteyteen sen valmistelua tukemaan on asetettu tiedotus- ja ulkosuhteiden työryhmä.

Hankkeen yleistavoitteena on edistää ajanmukaiseen tutkimukseen perustuvan kuvan muodostumista ja täsmentymistä merkkivuoden 1809 ajasta ja tarjota näin välineitä oman aikamme ymmärtämiseen sekä sen tapahtumien erittelyyn ja arviointiin. Edistämällä maan historian yhden merkittävän aikakauden ja sen kansainvälisen taustan hyvää ja laaja-alaista tuntemusta autetaan kansalaisia tuntemaan maan historiaa osana Euroopan historiaa sekä pohtimaan Suomen tulevaisuutta tässä laajemmassa yhteydessä.

Merkkivuoden suunnittelun aikana asiantuntijaryhmän ja toimikunnan yhteisissä kokouksissa on korostunut, että Suomen Ruotsin vallan ja Venäjän vallan ajat muodostivat maamme historiassa toisiinsa liittyvät vaiheet, joiden vaikutus tuntuu yhä ja joiden aikana rakennettiin vähitellen perusteet itsenäiselle kansakunnalle. Vuodet 1808 ja 1809 olivat tärkeä ajanjakso tässä kehitysprosessissa. Tämän perusteella on myös muodostunut merkkivuoden tema ja visuaalinen ilme.

Merkkivuosi tarjoaa erityisen hyvät mahdollisuudet myös Suomen ja Ruotsin sekä Suomen ja Venäjän kahdenkeskisten suhteiden edistämiseen ja tulevaisuuden pohdintaan.

2. Merkkivuoden tapahtumat

Vuosien 2008 ja 2009 aikana toteutetaan neljä päätapahtumaa sekä useita kymmeniä merkkivuoden tapahtumakalenteriin kuuluvia yhteisöjen, kuntien, virastojen ja laitosten sekä tiedotusvälineiden hankkeita.

Keskeisiin merkkivuoden vaiheisiin liittyy neljä päätilaisuutta, joiden lähtökohtana on tutkimuspohjainen, muodoltaan asian merkitystä korostava teeman tarkastelu. Päätapahtumien

suunnittelusta ja asianmukaisesta järjestämisestä huolehtii merkkivuoden toimikunta siten, että käytännön järjestäjänä on valtioneuvosto tai valtioneuvoston kanslia yksin tai yhteistoiminnassa muiden toimijoiden kanssa. Järjestäjien, ohjelman sekä (kotimaisten ja ulkomaisten) osanottajien kokoonpano määritetään tapahtumakohtaisesti.

Merkkivuoden valtuuskunnan 23.1.2007 kokouksen mukaisesti seuraavat päätapahtumien järjestelyt ovat käynnissä:

Suomen sodan alkaminen

- yhteistyössä Historian ystävien liiton kanssa IX Suomalaiset historiapäivät käsittelevät teemaa 7.-9.2.2008 Lahdessa ja Asikkalassa,
- yhteistyössä Suomen historiallisen seuran kanssa kansainvälinen konferenssi Hanasaassa 21.2-23.2.2008 aiheena Suomen tapahtumien eurooppalainen tausta Napoleonin sotien olosuhteissa.

Porvoon valtiopäivät:

- yhteistyössä Porvoon kaupungin kanssa 29.3.2009 suomalaisen ylimpien valtioelinten ja yhteiskunnan edustajat kokoava ja valtakunnallisesti välitettävä tilaisuus Porvoon lukion valtiosalissa (nykyinen tuomiokapitulin kokoustila), ja tilaisuus Porvoon tuomiokirkossa aikakauden tapahtumien hengessä.

Haminan rauha

- yhteistyössä Centrum Balticumin ja Haminan kaupungin kanssa järjestetään 17.9.2009 Itämeren alueen tulevaisuutta käsittelevä konferenssi Haminassa.

Hallituskonseljin ensimmäinen istunto Turussa

- Valtioneuvosto, Korkein oikeus ja Korkein hallinto-oikeus pitävät 2.10.2009 Turussa 200 –vuotistapahtumat ja niihin liittyviä yhteisiä tilaisuuksia alkuperäisen ohjelman hengessä,
- Yleisölle pidetään avoimien ovien päivä 3.10.2009 Helsingissä.
- Valtioneuvoston henkilökunnalla ja 200 vuotta täyttävillä ministeriöillä on omat tilaisuutensa

3. Tapahtumia

Suomen sodan taisteluiden ja muiden tapahtumien muistaminen eri puolilla Suomea toteutuu paikallisten toimijoiden aloitteesta. Lukuisat yhteisöt järjestävät omia historian kulun mukaisia tapahtumiaan omista lähtökohdistaan. Eri puolilla maata järjestetään suuri määrä Suomen sodan taisteluiden muistojuhlia erityisesti Savossa, Pohjanmaalla ja Varsinais-Suomessa. Esimerkiksi Oravaisten, Lapuan ja Koljonvirran taisteluiden muistojuhlat ovat pitkällä.

Kaupungeista monet kaupungit päätapahtumakaupunkien Porvoon, Haminan ja Turun lisäksi ovat liikkeellä laajalla ohjelmalla kuten Iisalmi, Mikkeli, Kuopio, Kokkola, Oulu ja Tornio. Monipuolisilla tilaisuuksilla luodaan aikakauden henki ja rakennetaan historiallinen näyttämö.

Merkkivuoden teemoja tarkastellaan lukuisissa seminaareissa kuten De Urbe Uloa seminaari 8.9.-9.9.2009 Oulussa, Barents Press International Annual Meeting 3.-6.4.2008 Haaparannassa, Valtakunnallisten kotiseutupäivien seminaari 6.-7.8.2008 Raahessa ja Kansainvälisen hallintotieteellisen liiton konferenssi 6.-11.7.2009 Helsingissä.

Hanasaaren ruotsalais-suomalaisen kulttuurikeskuksen monipuolinen ohjelma on koottu ”1809-uusi Suomi, uusi Ruotsi” -projektiksi. Teema tulee esiin mm. seminaareissa, näyttelyissä ja julkaisuissa Suomessa ja Ruotsissa.

Kansallismuseo järjestää merkkivuoden päänäyttelyn yhteistyössä Ruotsin ja Venäjän esinekokoelmien kanssa otsikolla ”Ero ja uusi alku - 200 vuotta Suomen sodasta”. Lisäksi toteutetaan Suomen keskiaikaisten linnojen yhteisnäyttelyhanke. Lisäksi useissa maakunta- ja kaupunginmuseoissa sekä erikoismuseoissa avataan lukuisia näyttelyitä.

Kansallisarkisto ja maakunta-arkistot järjestävät useita näyttelyitä. Lisäksi Kansallisarkisto ja Suomalainen kirjallisuuden seura kokoavat sähköisiä aineistoja koulujen käyttöön.

Suuria yleisötapahtumia ovat muun muassa 1700-luvun Götherborg-laivan vierailu kesällä 2008 Helsingissä satamafestivaaleineen, teemojen monipuolinen esittely Suomi-Areenalla kesällä 2009 ja Oulun Ladun Rajalta rajalle -kävely Niiralasta Haaparantaan syksyllä 2009.

Opetushallitus huolehtii merkkivuoden näkymisestä kouluissa. Koko merkkivuoden tapahtumista pyritään rakentamaan yhtenäinen opetus- ja tapahtumakokonaisuus. Merkkivuosi 1809 -sivusto linkitetään esimerkiksi osaksi Opetushallituksen verkkosivustoja, tarvittaessa tuotetaan merkkivuotta tukevia pedagogisia aineistoja ja tehdään yhteistyötä YLE:n kanssa..

Lukuisat tiedotusvälineet ovat ilmaisseet mielenkiintonsa merkkivuoteen. Yleisradiolla on suunnitelmassa radiossa ja televisiossa tuotantoja kuten kaksi dokumenttia ja reportaaseja merkkivuoden tapahtumista.

Tuotannossa on useita teatteriesityksiä, konsertteja, musikaaleja ja nukketeatteria kuten esimerkiksi ”Keisarin valssi” -musikaalin ensi-ilta Oulun kaupunginteatterissa 6.9.2009. Lisäksi muun muassa Haminassa toteutetaan oopperaspektaakkeli ja Iisalmissa laulunäytelmä Koljonvirrasta.

Merkkivuoden aikana julkaistaan uusintapainos Päiviö Tommilan ”Suomen autonomian synty”-teoksesta ja hallintohistoriakomitean ”Valta ja byrokratia” teoksesta. Lisäksi julkaistaan valtioneuvoston kanslian julkaisusarjassa artikkelijulkaisuja moninaisten seminaarien esitelmistä.

Käynnissä on myös juhlapostimerkin, juhlarahan ja juhlamitalin suunnittelu.

4. Kahdenväliset hankkeet Ruotsin ja Venäjän kanssa

Suomen ja Ruotsin sekä Suomen ja Venäjän kahdenkeskisiä hankkeita sekä hankkeiden kansainvälisiä ulottuvuuksia varten on toimikunnan yhteyteen perustettu ulkosuhteiden työryhmä.

Ruotsi on syksyllä asettanut valtuuskunnan ulkoministeri Carl Bildtin johdolla ja toimikunnan maaherra Per Unckelin johdolla valmistelemaan ohjelmaa. Valmistelun painopiste on kulttuurissa ja tulevaisuudessa. Kahdenvälisiä hankkeita ovat mm. hallitusten yhteinen kokous huhtikuussa 2009, yhteinen koulupäivä, Historiallinen näyttely Tukholmassa ja Helsingissä, Ruotsin valtiopäivien ja Suomen eduskunnan kaksoisseminaari, yhteinen musiikkitapahtuma, maiden tulevaisuutta globaalissa ympäristössä tarkasteleva konferenssi.

Venäjän suunnitelmassa on perustaa virkamiestyöryhmä vielä tämän vuoden loppuun mennessä. Venäläiset haluavat korostaa asiaan liittyviä kulttuurisia аспектеja. Yhteistyö näkyisi esimerkiksi

seminaareissa ja näyttelyissä. Valmisteilla on jo Turun maakuntamuseon ”Linnasta linnaan” -projekti, suomalais-venäläinen kulttuurifoorumi ja venäläisten tutkijoiden osallistuminen merkkivuoden seminaareihin.

5. Merkkivuoden teema ja tunnus

Merkkivuoden visuaalinen ulkoasu muodostuu merkkivuoden teeman, tunnuksen, kuvaryhmän ja Euroopan kartan muodostamasta kokonaisuudesta.

6. Merkkivuoden verkkosivut:

Verkkosivut julkaistaan 4.12.2007 osoitteessa www.1809.fi.

Reaaliaikaisesti päivitetty merkkivuoden tarjonta, tapahtumakalenteri tarjoaa näkyvyyttä kaikkien yhteistyötahojen toiminnalle.

Tuoreimpaan tutkimukseen perustuva aikakauden esittely monin tekniikoin piirtää monipuolisen kuvan aikakauden historiasta: monipuolinen linkitys, aikajana flash-elementtinä, seikkaperäinen tekstikronologia tapahtumahistoriasta, päivän lööppi tapahtumien uutisoijana ja virtuaalinen historiapeli.

Laaja kuva-aineisto ja kattava asiakirja-aineisto visualisoivat teemat.